

עט). נוהגים לתת צדקה לעני במנחה של יום התענית (חז"ע עמ' מז).
ג. ישמור עצמו מכעס כל השנה ובפרט ביום התענית (כח"ה סי' תקמט ס"ק יא).

הלכות ימי בין המצרים

א. ימי "בין המצרים" הם הימים שמי-ז בתמוז (מהלילה) ועד ט' באב, שמתקופה זו התחילו הצרות עד ל-ט באב שאז נחרב בית המקדש, לכן נוהגים קצת דיני אבלות בימים אלו (תורת המעשים סי' ס"א).
ב. מנהג כשר לשבת באבלות כל יום בתקופה זו לאחר חצות יום ולבכות על חורבן בית המקדש, ויאמר את תיקון רחל (כח"ה סי' תקנ"א ס"ק רכ"ג) [בנוסף לתיקון חצות שאומרים בלילה (ס"ק רכ"א)]. אבל ב"ח אב ובתשעה באב ובכל יום שאין אומרים בו תחנון אין אומרים תיקון חצות בצהרים (כח"ה ס"ק רכ"ג). [בערב תשעה באב אחר חצות יום אין אומרים תיקון חצות (אור לאור ח"ג סי' כה ס"ז)].

ג. אין לשמוע שירים מלווים בכלי נגינה, אפילו דרך הרדיו או דרך הטיפ בתקופה זו ויש להחמיר בזה גם לקטנים שהגיעו לחינוך. מ"מ שירה בפה דרך הודאה להש"ת בלי כלי נגינה מותרת, אבל בשמחה של מצוה (סיום מסכת, סעודת ברית מילה, סעודת חתן וכלה, בר מצוה (בזמנה), פדיון הבן (שבזמנו)) מותר לשמוע שירים המלווים בכלי נגינה (אבל בסעודת ברית יצחק מותר רק שירה בפה) (ש"ס יח"ד ח"ו סי' זל, תורת מועדים ס"ב).

ד. במקום הפסד מותר להמשיך שיעורי נגינה (פסקי תשובות סי' תקנ"א ס"ד) [אבל חזרות בבית אסור (פסקי תשובות ס"ס). ומורה נגינה שיהיה לו הפסד ממון אם יפסיק מללמד לנגן מותר לו להמשיך ללמד לנגן. קייטנה של ילדים שמשמיעים בה מוזיקה וכלי נגינה ובלעדי זה קשה לנהל את פעולותיה יש להקל להם לשמוע. לכל הנ"ל הותר עד שבוע שחל בו תשעה באב וטוב להחמיר מ"ח (חז"ע ע"מ קנ)].
ה. אסור לעשות ריקודים ומחולות בתקופה זו אפילו בלי כלי נגינה (ש"ס ס"א) [אבל ריקודים מעורבים אסורים כל השנה (ס)].

ו. נוהגים להזהר שלא לברך "שהחיינו" על פרי חדש או בגד חדש בימי בין המצרים (ש"ע סי' תקנ"א ס"ח) [מפני שהם ימי אבל וצער לעם ישראל ואין ראוי לברך "שהחיינו" בשעה שהזמן אינו מתאים לשמחה] (ולק"י ח"ג עמ' תריח) אבל בשבתות שביניהם מותר (משנ"ב ס"ק נ"ח) ובפרט לצורך כבוד שבת (ש"ח יח"ד ח"א סי' לו). אולם לאחר ראש חודש אב אין ללבוש בגדים חדשים אף בשבת, אבל על פרי חדש מותר לברך "שהחיינו" בשבת זו (ס). ובגדים חדשים שאינם צריכים ברכת "שהחיינו" מותר לקנות וללבוש [כשהם חדשים] עד ר"ח אב (משנ"ב ס"ק מה).

ז. על פדיון הבן (ש"ע סי' תקנ"א ס"ז) וברית מילה מברך "שהחיינו" בימים אלו (כח"ה ס"ק רנ"ו) ולא יחמיץ את הברכה (ש"ע ס).

ח. מי ששכח שפרי זה חדש הוא, וטעה וברך עליו בימות החול ברכת הנהנין ולפני שטעם נזכר שהוא פרי חדש יברך "שהחיינו" ויאכל מהפרי כיון שכבר מחוייב לאוכלו (ולק"י ח"ה עמ' תקט ס"ט).

ט. חולה שפרי חדש פותח את תאבונו, מותר לו לברך "שהחיינו" על פרי חדש בימים אלה (משנ"ב ס"ק ט) וכן קטן שאינו מבחין בין ימים אלו לשאר ימות השנה ומתאוה לפרי חדש, מותר לתת לו פרי חדש ולברך "שהחיינו" (כח"ה ס"ק ר"ב, ולק"י ח"ג עמ' תריח). וכן אשה מעוברת שמתאוה לפרי חדש יכולה לברך עליו שהחיינו (חז"ע עמ' קלח) (ולק"י ח"ה עמ' תקנ"ג).

י. מי שטעה ואכל פרי חדש בבין המצרים בלי ברכת "שהחיינו", לא יאכל עוד ממנו, ולאחר תשעה באב יברך על פרי חדש אחר או בגד חדש ברכת "שהחיינו", ויכוין לפטור גם את אותו פרי (ס).

יא. צריך להזהר בימי בין המצרים שלא ללכת יחיד משעה רביעית ביום [היינו מתחילתה (חז"ע עמ' קט-קכ"ז) (8:31) עד שעה תשיעית ביום] (היינו עד סופה (חז"ע ס"א) (16:16) מפני המזיקים. (ש"ע סי' תקנ"א ס"ח). [וטוב להזהר בזה מ-א' בתמוז] (חז"ע עמ' קט). וכן יש להזהר שלא ללכת בזמנים אלו בין חמה לצל [בגבול של חיבור החמה לצל]. (כח"ה ס"ק ר"ב, משנ"ב ס"ק ק"א) וההורים לא יכו את ילדיהם (כח"ה ס"ק ר"ב) והמורים את תלמידיהם (ש"ע ס) בשעות אלו (חז"ע ס).

יב. חולה שהוצרך לניתוח בין ר"ח אב לתשעה באב (9 ימים) עדיף להקדימו קודם ר"ח אב או לאחרו אחרי תשעה באב (חז"ע עמ' קכח כ"ס הרב מלכאווטש).

פעילות תורנית בבי"כ רשב"י- רח' שלמה בן יוסף 18 אזור ו' אשדוד: בימים א-ה מ-10:30-8:30 בבוקר
הלכות שבת עם הרב אהרון עזריאל, ומ-10:30-12:30 גמרא/הלכה/אגדה לבעלי בתים עם הרב שמעון יוחאי יפרח * מ-15:00-7:00 בערב שיעור בהלכה ואגדה * בכל יום ישישי מ-13:13-12:00 דקדוק וקריאת התורה עם הרב ניסן שרני ואח"כ מנחה * בכל שבת תפילה בנץ ואח"כ שיעור וכיבוד.

מיניי תפילת שחרית באשדוד בבי"כ היכל בני אסרף ר' העצמאות 3- סימי
בימים א-ו: ב-5:00, 6:30 וב-8:00 הודו.

בס"ד

האליזר

עלון לשבת קודש

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

י"ג תמוז תשע"ז 1177 (שנה כב') נושא השבוע: צום י"ז בתמוז

פרשת בלק

אחינו בית ישראל שמעו: צום הרביעי (=שבעה עשר בתמוז) יחול אי"ה ביום שלישי יהפוך אותו הקב"ה לששון ולשמחה במהרה בימינו אמן **תחילת הצום: 4:16** לפנות בוקר **סיום הצום: 8:13** בערב.

"וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי ויזר מואב מאוד מפני העם כי רב הוא" (כב, ב-ג)

למה התיירא בלק מפני מה שעשה ישראל לאמורי ולסיחון ולא מפני מה שעשה לעוג מלך הבשן או לאומות האחרות? מפרש בעל "נתיבות שלום": כל מקום בתורה שנאמר "ישראל" בלשון יחיד, רומז שהיו מלוכדים כאיש אחד ואכן במלחמת סיחון נאמר "ויכחו" ביחיד שפירושו באחדות הלב קרי- שהיו ישראל מאוחדים אך במלחמת עוג נאמר "ויכו" בלשון רבים. ידע בלק כי בכוח האחדות של ישראל נמסו חילם וגבורתם של כל הגיבורים בתבל וזה שנאמר בהמשך "ויגר מואב מאוד מפני העם כי רב הוא", רב בלשון יחיד לומר לנו שהיו ישראל מאוחדים ומלוכדים. ללמדנו מה כוחה של האחדות שפועלת ישועות לכן אם נסלק השנאה והפילוג שבנינו נזכה להיגאל גאולת עולם במהרה אמן. (ממעינות נצח)

"ויהיציב מלאך ה' בדרך לשטן לו" (כב, כב)

מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאבד (רש"י)
לומדים אנו מכאן את גודל רחמנותו של הקב"ה ששלח מלאך מיוחד למנוע את בלעם מלחטוא ולתת לו אפשרות לחזור בו ממעשיו הרעים.

ואע"פ שבלעם לא היה אדם פשוט שנאמר כי חטאו היה בשוגג, אלא אדם גדול מאוד היה שכתוב: "וידוע דעת עליו", וכל מעשיו היו בגד מזיד, כיון שהיתה לו הבנה גדולה ועמוקה, ועם כל זאת ריחמו עליו מן השמים, ואם על גוי מרחמים, על אחת כמה וכמה על כל יהודי ויהודי, ולכן שמרגיש אדם שמתגבר עליו יצרו הרע יעשה השתדלות להתגבר בוודאי ירחמו עליו מן השמים ויסייעו בידו. (תורת הפרשה)

גלגולו של זר

מעשה שהיה

אני אברך, בסייעתא דשמיא הקמתי משפחה נפלאה ואני מודה לקב"ה על כל מה שנתן לנו ובפרט על הילדים המחונכים ויראי השם להם זכינו. חיתנתי שתי בנות ובן, לא בקלות אך הקב"ה עזר, ואז נכנס הבן הרביעי לשידוכים,

ובסייעתא דשמיא התארס עם בת מצוינת ממשפחה מכובדת מאוד ורבת אמצעים, עשינו וורט וקבענו תאריך לאירוסין, חשנו כלפיהם הכרת הטוב על שנתנו מעל ומעבר למה שציפינו ולכן החלטנו שלפחות הור שמשלח לאירוסין יהיה מכובד ביותר. הלכתי לחנות ידועה וטובה ומיד כשנכנסתי ראיתי זר מדהים ביופיו, "כמה זה?" שאלתי את בעל החנות. "2,000 ₪" השיב. הייתי המום מהמחיר, חשבתי קצת ואז החלטתי שעלי לעשות את ההשתדלות שלי ולשלוח זר מכובד "כמה אתה יכול ללכת לקראתי?" שאלתי ולאחר דין דברים הסכים המוכר להוריד את הסכום ל-1,800 ₪, רשמתי את שמי וכתובתי ויצאתי. יום האירוסין הגיע, התייצבתי באולם חצי שעה לפני הזמן כדי לראות את הזר. ראיתי אולם מפואר, מפות יוקרתיות, פרחים על השולחנות אך משהו אחד היה חסר: הזר שהזמנתי.

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * **שעון קיץ** * סוף זמן ק"ש לשבוע הבעלי"ט 8:32-29:8

כניסת שבת: 7:31 יציאת שבת: 8:22 יציאת"ש ר"ת: 9:17

המתנתי 10 דק' והתכוונתי להתקשר לחנות, אך נוכחתי לדעת שאין לי את מס' הטלפון וגם לא את שם החנות, עשיתי בירור במודיעין של בזק ולאחר שקיבלתי את המספר חייגתי אך תא קולי ענה, התחלתי להזיע, התקשרתי שוב ושוב אך תא קולי מעצבן ענה לי. חשבתי לעצמי: מה הם יגידו? שאני גם נצלן וגם קמצן, אני חייב לפתור את הבעיה. התקשרתי לחבר שגר בסביבה וביקשתי ממנו: "תעשה טובה, קח מוניית לכיוון החנות ותבדוק מה קורה שם", תוך 10 דק' הוא התקשר אלי ואמר: "החנות סגורה" ומסר לי מספר שאפשר להתקשר אליו במקרים דחופים. לאחר כמה צלצולים ענה לי מישור "הלוי", זיהיתי את קולו של האיש ששילמתי לו "מה קורה? אני כבר באולם, מה עם הור שלי?" זעקתי.

האיש לא הגיב, שניות ארוכות חלפו ואז הוא שאל: "מי אתה?", "אני מאולם ה'אופרה" שילמתי לך 1,800 ₪ אתמול". "תקשיב, אני לא מכיר אותך, בטח התבלבלת...", "אתה בעל החנות מרחוב...?", "כן, אבל אני לא יודע על איזה זר אתה מדבר". כעס גדול שטף אותי ונוכחתי שלא לקחתי ממנו קבלה, אין לי שום אסמכתא שאכן שילמתי. עיניי חשכו, היה זה הרגע שהבנתי שלא יהיה שום זר לאירוסין, הייתי אובד עיצות מה אעשה? "אתה לא יכול לעשות לי את זה, יש כאן אירוסין..." זעקתי אך השיחה נותקה. בצר לי התקשרתי לרב שלי וסיפרתי לו את הבעיה, הרב שתק דקה ארוכה ואח"כ אמר: "אגיד לך את האמת, אני מבין את הכאב, הצער והבושה שלך, אבל אנחנו בני תורה וצריכים לפעול ברוח התורה והמוסר, ולא להפעיל כוחות וקשרים, אתה עומד כעת בניסיון גדול מאוד אני מציע לך שתגיד לקב"ה: אני עומד בניסיון ומבקש שהזכויות יגיעו לבני הזוג". למרות הקושי העצום שחשתי החלטתי לשמוע לעצתי, ניגשתי למשפחת הכלה ואמרתי שהזמנו זר מאוד יקר ובעל החנות טעה ולא שלח אותה, התנצלתי בפניהם והם קיבלו את זה בצורה יפה.

ב- 9:30 בערב הגיע הרב שלי לאולם, הוא ראה את השולחן המרכזי ריק מפרחים, הוא חיבק אותי ואמר: "אני היחיד באולם שיודע מה אתה עובר, אני מאחל לך שבזכות הבלגתך יהיה הבניין עדי עד וה' ישלם לך שכרך הטוב" האירוסין עברו. ביום שישי שמתי פעמי לבית הקברות "סגולה" בפתח תקוה, לרגל יום השנה לאחד מקרובי משפחתי שנפטר עירי לפני שנים רבות, אני נוהג להביא מגין מתפללים לקברו לעילוי נשמתו. ערכנו את האזכרה וכולם התפורו אבל אני נשארתי, הלכתי לעוד קבר שרציתי לפקד, עמדותי ואמרתי תהילים, לפתע ראיתי שמגיעה הלוויה, היו שם 15 איש, החלטתי להצטרף למצוות הלווית המת. באופן טבעי הפכתי להיות "הרב" כי כולם מלבדי לא היו שומרי תורה ומצוות ליד הקבר ראיתי זר ענק שהם התכוונו להציב לאחר הקבורה.

לקראת סוף ההלוויה ניגשתי לבכור האחים ואמרתי לו: "אולי אתם לא יודעים אבל לשים זר על הקבר זה חוקות הגויים ולא רק שלא מועיל לנפטר, אלא גם מזיק לו". הוא אמר זאת לאחיו והם שאלו: "אז מה נעשה עם הזר?", "בערב שבת קודש של שבת בראשית יש בכל ביי"כ קידוש, תניחו את הזר בביה"כ לשם נוי וזה יעשה נחת לנפטר", "אנחנו לא מכירים בתי כנסת, תיקח את הזר לאיזה ביי"כ שאתה רוצה", עשיתי כפי שביקש, נכנסתי לאחד מבתי הכנסת והנחתי על השולחן בכניסה את הזר לעילוי נשמת המנוח. השבת חלפה, ביום ראשון החלטתי לגשת לחנות הפרחים לגבות את הכסף... כשהגעתי ראיתי שהיא סגורה ומודעת אבל ענקית היתה תלויה על דלת החנות, הסתכלתי על הכתובת וראיתי ש"השבעה" במרחק שני בניינים מהחנות. עליתי ומיד כשהגעתי זיהיתי את האנשים שישבו "שבעה", הם נעמדו לכבודי ואמרו: "אתה ניהלת לנו את ההלוויה", הייתי מופתע, מסתבר שהשתתפתי בהלוויות של בעל החנות, "לא חשבתי שזה קשור להלוויה מיום שיש" אמרתי להם.

"אז למה הגעת לכאן? ומי נתן לך את הכתובת?", "תקשיב, ערכנו לכן שלנו אירוסין, הזמנתי זר ולא קיבלתי וביום שישי הגעתי לבית הקברות...", "רגע, אתה מהזר?" קטע אחד האחים את דברי "אבא שלי קיבל התקף לב ביום חמישי, הוא הגיע לתל השומר במצב קשה, המשפט האחרון שאמר לפני שנפטר היה: 'תמצאו את זה שאני חייב לו 1,800 ₪ ותפצו אותו', לא הבנו על מה הוא מדבר והוא גם לא יכל להסביר כי לאחר מכן הוא איבד את הכרתו ונפטר כעבור מס' שעות", כולנו היינו בהלם הוא הוציא מכיסו 1,800 ₪ ומסר לי כשהוא מבקש: "תגיד שאין לך שום דבר על אבא שלי", "אין לי שום דבר על אבא שלך" הכרתי "ואני מוחל על שהזר לא הגיע לאירוסין". "כעת אני צריך לפצות אותך על עוגמת הנפש שהיתה לך" אמר, "אין צורך, רואים שהכל משמים" אמרתי. "נכון, אבל יש לי כבוד

לאבא שלי, וזה מה שהוא ביקש 'תפצה אותו', ובלי קשר אני רוצה שמישהו ילמד תורה לעילוי נשמתו, אם תלמד תורה למענו אשלם לך בכל חודש סכום הגון". "זה בסדר, בכל מקרה אני לומד בכולל בלי כסף", "אז תלמד בכולל שלך על אבא שלנו ואנחנו ניתן לך כל חודש 3,000 ₪ אחזקה, וכשתעציי תגיד לנו וניתן את זה למישהו אחר". אכן כן, זכות השתיקה וההבלגה סייעה לי לפרנס את משפחתי.

פִּינֵת הַהִלְכָה

א. לפני 1949 שנה ב"ז בתמוז אירעו חמש צרות לעם ישראל: נשתברו לוחות הברית, בוטל קרבן התמיד והובקעה חומת ירושלים [בחורבן בית שני] שרף אפוסטומוס הרשע את התורה והועמד צלם בהיכל (ש"ע לור"ח סי' תקמט) ולכן תיקנו חכמים שחייבים להתענות ביום זה, ותכלית התענית היא כדי לעורר הלבבות ולעסוק בתשובה ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשנו עתה עד שגרם להם ולנו אותן צרות ושבזכרון הדברים הללו נשוב בתשובה (משנ"צ ס"ק א-ב).

ב. י"ז בתמוז אסור באכילה ושתייה ומותר ברחיצה [אפילו בחמים] (נ"י) שם בשם החוס, כה"ח ס"ק יב, סיכה, נעילת נעלי עור ואישיות (ש"ע ס"א-ב, חז"ע לרכיב תעניות עמ' כא).

ג. הכל (בנים מגיל 13, בנות מגיל 12) חייבים להתענות בתענית זו ואסור לפרוץ גדר (ש"ע סי' תקנ ס"א ונא"ה"ל ע"ס) ואף אם הצום מפריע בעבודה או ללימוד חייבים לצום (תורת מועדים סי' א ס"ג) וכן אבי הבן והכהן של "פדיון הבן" חייבים להתענות (ש"ע סי' ב ס"ה-ז). וכן חתן וכלה בתוך 7 לחופה ובעלי הברית (סנדק, מוהל, אבי הבן) חייבים לצום (חז"ע עמ' טו).

ד. אלו פטורים מהצום: [אוכלים כרגיל אך ללא ממתקים ותפנוקים]: קטנים [פחות מגיל מצוות], חולה שאין בו סכנה [או נפל למשכב], זקן תשוש כח [שיש לו צער גדול מהתענית והרפוא אומר שיזיק לו אם י"פ שאין סכנה] מעוברות [מחודש שלישי ומעלה או קודם אם סובלת ממחשבים, הקאות וחולשה] אשה שילדה או הפילה בתוך 30 יום, מניקות בפועל אבל אם הפסיקו להניק [או מפלת] והן בתוך 24 חודשים ללידה חייבות לצום אלא אם כן מרגישות חולשה וצער להמשיך תעניתן, אזי די להן בתענית שעות כפי יכולתן (חז"ע עמ' מ-מז).

ה. חיוב התענית הוא מזמן עלות השחר עד צאת הכוכבים (ש"ע סי' תקסג ס"א), מכל מקום הישן [אפילו שלא על מיטתו] (משנ"צ ע"ס) שנת קבע בליל התענית הרי כבר אז מתחיל להתענות אלא אם כן התנה קודם שהלך לישון שבדעתו לקום קודם עמוד השחר ולאכול, שאז מותר לו לאכול ולשתות עד עמוד השחר (ש"ע סי' תקס"ז ס"א) אבל אם ישן בתחילת הלילה במשך כמה שעות ועדיין לא אכל ארוחת ערב, והתעורר מותר לו לאכול ארוחת ערב אף שלא עשה תנאי, שמסתבר שלא קיבל עליו את התענית עד שיאכל ארוחת ערב (חז"ע עמ' יב).

ו. אם מתחיל לאכול בתוך חצי שעה לפני עמוד השחר (עמוד השחר = 4:16) אין לאכול סעודת קבע, אלא פחות מכביצה (= 54 גר') לחם או מזונות, ושאר מאכלים מותר אפילו יותר (ש"ע סי' פט משנ"צ ס"ק כז, הלכה בנורה לגר' יוסף ח"ה סי' פט ס"כח).

ז. מי ששכח ובירך ביום התענית על דבר מאכל או משקה יטעם ממנו משהו כדי שיהנה גרונו, שלא תהיה ברכתו ברכה לבטלה (ויצ"ח ח"צ חו"ד סי' ה' ס"ק ו). (חז"ע עמ' כז-כח).

ח. במקום צורך מותר לטטוף פיו בפחות מרביעית מים בבת אחת [רבע כוס] ביום התענית בבוקר, ואף אם מברשת ומשחת שיניים מותר ובלבד שיכופף ראשו שלא יבלע מהמים (ע"ס).

ט. יש להקל לבעלי מסעדות לקוסיקים לספק מצרכי מזון לאוכלים ושותים ביום התענית, מ"מ נכון שיתלו שלט גדול במסעדה במקום בולט "היום יום צום" (חז"ע עמ' ז ל ס"ד).

י. אדם בריא שמתענה אך עליו ליטול כדורים או תרופות נגד מיחוש ראש וכו', מותר לו לבלועם בלי מים כל שאין בהם טעם ערב לחיך, אבל אם החיך נהנה מהם אין להתיר (ע"ס).

יא. מי שאינו מתענה [וה"ה שיודע שלא יסיים את הצום (תורת מועדים עמ' קו)] לא יהיה שליח ציבור ולא יעלה לתורה לקריאת פרשת "ויחל" ביום הצום, ואם הוא כהן יחיד יצא מביה"כ ויקרא לתורה ישראל שמתענה במקומו וה"ה ללוי או לישראל אפילו קראו לו ואינו מתענה ירד ויעלו מתענה אחר במקומו, ולא ישא כפיו במנחה, (ש"ע סי' תקסו ס"ה-ו כה"ח ס"ק עז ולק"ח). לכתחילה יש לעלות כהנים לדוכן במנחה רק בתוך חצי שעה לשקיעה [שקיעה=7:50] ולפני כן לא יעלו, אבל אם עלו לא ירדו (נא"ה א"פ תפ"ח ס"כ) אבל לפני פלג מנחה (6:38) אין לעלות כהנים כלל ויש למחות בנהגים כן (הליכות עולם ח"א עמ' רכב).

יב. אם אין ששה מתענים באותו היום [שמתכוונים לצום עד הסוף] לא יאמר הש"צ את 'עננו' כברכה בפני עצמה (אלא ב'שומע תפילה' ככל יחיד) וכן לא יוציאו ס"ת לקריאת "ויחל" (ש"ת יח"ד ח"א סי'